

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**Кафедра цивільно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін
полковник поліції

В.П. Маковій

**Збірник ситуативних тестів з навчальної дисципліни «Цивільне та
сімейне право» щодо проведення практичних занять
підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр»
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»**

Одеса-2020

Розробники: Маковій В.П. к.ю.н., доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін ОДУВС, Мирза С.С. к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін ОДУВС

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності.

Протокол № 4 від 12 грудня 2020 року.

Обговорено та схвалено навчально-методичною радою Одеського державного університету внутрішніх справ.

Протокол № 4 від 12 грудня 2020 року.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Ситуативні тести до теми «Цивільне право в системі права. Цивільне законодавство».....	6
2. Ситуативні тести до теми «Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів».....	11
3. Ситуативні тести до теми «Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин».....	16
4. Ситуативні тести до теми «Правочини. Представництво за цивільним правом».....	23
5. Ситуативні тести до теми «Загальні положення зобов'язального права».....	29
6. Ситуативні тести до теми «Договірні зобов'язання».....	34
7. Ситуативні тести до теми «Недоговірні зобов'язання».....	36
8. Ситуативні тести до теми «Спадкове право».....	39
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛУТЕРАТУРИ.....	44

ВСТУП

Однією з умов піднесення якості юридичної освіти є необхідність удосконалення контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, зокрема шляхом тестування, яке останнім часом набуло неабиякого поширення. Тестовий контроль є давно відомою й широко практикованою формою перевірки навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, щодо її використання накопичено чималий методичний досвід.

Для ефективного впровадження у навчальний процес тестування з навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право» обов'язковим є систематичність і продуманість методів його використання протягом усього навчального року.

Неабияке значення в ефективному освоєнні здобувачами вищої освіти тестових технологій має успішне оволодіння ними алгоритмів виконання тестових завдань різних тематичних типів, рівня складності та структури, неодмінне здійснення аналізу результатів тестування, з'ясування типових помилок, яких припускаються здобувачі вищої освіти та визначення шляхів їх усунення. Останнє можливе лише за умови необхідного проведення роботи над помилками одразу після написання тестів. Саме за такого підходу впровадження тестових технологій відбуватиметься якісне освоєння їх здобувачами вищої освіти.

Тестування представляє собою серію відносно коротких випробовувань (завдань, запитань, ситуацій або ін.). Однією із форм можливої організації тестових завдань є ситуативні тести або тести-діяння, в яких подаються перцептивні, когнітивні або оціночні задачі, ситуації. Зазначена форма тестових завдань є своєрідним гарним тренінгом для здобувачів вищої освіти, привчає їх до виконання завдань такого типу, підвищує інтерес до навчання та відповідальність за його результати. Водночас така форма організації тестових завдань дозволяє здобувачеві вищої освіти надати власний варіант вирішення ситуації, окрім передбачених у ситуативному тесті. Таке

вирішення ситуативного тесту стає можливим у випадку, коли здобувач вищої освіти вважає, що передбачені у тесті варіанти вирішення задачі є не зовсім повними або відповіді надані без урахування всіх норм чинного цивільного законодавства України.

Мета ситуативних тестів:

дидактична: активізація пізнавальної діяльності у здобувачів вищої освіти; розвиток абстрактного і логічного мислення; сприяння цілеспрямованому формуванню умінь та навичок;

навчальна: надання необхідних знань за темою тренінгу для засвоєння матеріалу та наступного їх використання у практичній правоохоронній діяльності майбутнього фахівця.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні вміти :

- давати вірну юридичну кваліфікацію означеним фактичним відносинам;
- тлумачити чинне цивільне законодавство;
- застосовувати на практиці діюче законодавство;

При цьому здобувачі вищої освіти також повинні вміти:

- на евристичному (алгоритмічному) рівні формувати власну точку зору щодо об'єктивної необхідності цивільного та сімейного права, а також на відносини, що недостатньо врегульовані законодавчими актами;
- на творчому рівні використовувати свої внутрішні якості у підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати недоліки законодавчого регулювання окремих договірних відносин та відносин власності в умовах ринкової економіки і формувати пропозиції щодо їх вирішення.

Тема «Цивільне право в системі права. Цивільне законодавство».

Ситуація № 1. Ковальов прийшов до себе на роботу і не привітався з колегами. Один з них, Віденко, вголос та в критичній формі висловився стосовно виховання Ковальова і манер його поведінки в колективі, внаслідок чого виникла сварка. Більшість співробітників пересварилися між собою, іншим був зіпсований настрій, а у відділі встановилася гнітюча обстановка. Деякі з працівників вважали, що вказаним випадком була порушена їх гідність, і звернулися до роботодавця з вимогою навести належний порядок і створити умови для плідної праці.

Питання: визначте, які відносини виникли в наведеній ситуації?

А). Особисті немайнові відносини, а саме згідно ст. 297 ЦК України «Право на повагу до гідності та честі ».

В). Майнові відносини, а саме згідно ст. 275 ЦК України «Захист особистого немайнового правового права».

С). Немайнові відносини, а саме згідно ст. 289 ЦК України «Право на особисту недоторканість».

Д). Майнові відносини, а саме згідно ч. 3 ст. 273 ЦК України «Забезпечення здійснення особистих немайнових прав».

Ситуація № 2. Громадянин Головка внаслідок порушення правил обгону пошкодив автомобіль Mercedes SL600 Lourinser (зіпсовано крило, пошкоджене фарбування, пошкоджена стійка дверей, розбите переднє вітрове скло та ксенонова фара), яким керував Криворучко – працівник Національної поліції. На вимогу відшкодувати заподіяну шкоду Головка вказав, що в нього грошей, необхідних на ремонт, немає, іншого майна також, і нічого робити він не буде, а натомість запропонував Криворучко забрати його автомобіль ВАЗ 2101 1979 року випуску. Більш того, він заявив,

якщо Криворучко буде наполягати на своєму, то він звернеться в інспекцію з особового складу зі скаргою про незаконні вимоги і погрози. На вимогу Криворучко факт дорожньо-транспортної пригоди (ДТП) було запротокольовано, складено схему. Проведена автотранспортна експертиза встановила розмір заподіяного збитку – 16 тис. гривень. В інспекції з особового складу потерпілому порадили пред'явити свої претензії до порушника.

Питання: визначте, які виникли відносини?

- А).** Виключно адміністративно-правові відносини.
- В).** Виключно цивільно-правові відносини.
- С).** Адміністративно-правові відносини (факт скоєння ДТП), що сприяло у подальшому виникненню цивільно-правових відносин (відшкодування, завданої шкоди).
- Д).** Дисциплінарні відносини.

Ситуація № 3. Громадянин Раковський останні три роки за договором підряду передавав виготовлені ним на своєму подвір'ї та в своїй власній печі гончарні вироби приватному підприємцю Петухову. Відповідно до усної домовленості, за кожен передану партію товару Раковський отримував визначену суму грошей. У зв'язку із настанням пенсійного віку Раковський звернувся до Петухова з проханням видати довідку про отриману заробітну плату і видати трудову книжку. Петухов йому відмовив і сказав, що як покупець та приватний підприємець, що працює на єдиному податку, не вів записів, і оскільки в нього нема найманих працівників, то він не вів і трудових книжок. Він порадив Раковському звернутися до податкової інспекції і взяти витяг про сплачені ним податки, і таким чином вирішити питання про розмір облікової суми для вирахування розміру пенсії. Але виявилось, що Раковський як безробітний стояв на обліку у бюро

працевлаштування і майже рік отримував допомогу як безробітний. Податки він не сплачував і декларації про отримані доходи не подавав. Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК України.

Питання: проконсультуйте Раковського з приводу можливого врегулювання ситуації; яка функція цивільно-правових норм виявляється у даній ситуації?

А). Згідно ст. 837 ЦК України «Договір підряду», у даному випадку необхідно укласти договір підряду. У даній ситуації зазначена регулятивна функція.

В). Згідно ст. 838 ЦК України «Генеральний підрядник і субпідрядник», у даному випадку необхідно укласти договір генерального підряду. У даній ситуації зазначена регулятивна функція.

С). Згідно ст. 865 ЦК України «Договір побутового підряду», у даному випадку необхідно укласти договір побутового підряду. У даній ситуації зазначена виховна функція.

Д). Згідно ст. 851 ЦК України «Невиконання замовником обов'язків за договором підряду». Необхідно розірвати договір підряду. У даній ситуації зазначена регулятивна функція.

Ситуація № 4. Громадянин Алієв за власний рахунок видав свій роман і уклав з двома харківськими підприємцями (продавцями книг) договір на реалізацію своєї книги. Невдовзі у м. Києві він виявив факт незаконного продажу своєї книги і звернувся до Національної поліції із вимогою про фіксацію факту незаконного продажу. Працівники поліції склали протокол і порушили провадження. У подальшому, при перевірці, в продажу виявилось всього 3 книжки, внаслідок цього справа була припинена за підставою мало значимості діяння.

Питання: якими галузевими нормами регулюються вказані правовідносини; які підстави виникнення цивільних правовідносин?

А). Статтею 420 ЦК України «Об'єкти права інтелектуальної власності». Факт виявлення незаконного продажу.

В). Статтею 424 ЦК України «Майнові права інтелектуальної власності». Право на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

С). Статтею 431 ЦК України «Наслідки порушення права інтелектуальної власності». Факт порушення прав захисту інтелектуальної власності.

Д). Статтею 444 ЦК України «Випадки правомірного використання твору без згоди». Порушено право на опублікування твору згідно ст. 442 ЦК України «Опублікування твору».

Ситуація № 5. При виході із власного будинку на тренування Вовченко, професійний футболіст, послизнувся на східцях та зламав ногу. Внаслідок цього він тривалий час перебував на лікуванні, пропустив футбольний сезон і за контрактом втратив свій гонорар.

Питання: який характер носять відносини, що виникли? Назвіть правові норми ЦК, які на вашу думку врегульовують дані відносини. Яка функція цивільно-правових норм виявляється у даній ситуації?

А). Особисті немайнові відносини. Згідно ст. 979 ЦК України «Договір страхування». Охоронна функція цивільно-правових норм.

В). Майнові відносини. Згідно ст. 284 ЦК України «Право на медичну допомогу». Регулятивна функція.

С). Немайнові відносини. Згідно ст. 979 ЦК України «Договір страхування». Захисна функція.

D). Особисті відносини. Згідно ст. 1195 ЦК України «Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншими ушкодженнями здоров'я». Охоронна функція.

Тема «Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.

Захист цивільних прав та інтересів».

Ситуація № 1. Потерпіла від пограбування громадянка Петренко звернулась з позовом до злочинців про повернення вкрадених речей. Грабіжники, які перебували під вартою, вказали, що вкрадені речі у них були вилучені працівниками Національної поліції під час затримання, і де ці речі знаходяться на момент пред'явлення вимоги вони не знають, через що шкоду відшкодовувати не будуть.

Питання: якими галузями права врегульовані дані відносини? Що є підставою виникнення цивільних правовідносин?

А). Дані відносини врегульовані нормами кримінального, цивільного, кримінально-процесуального права. Підставою виникнення цивільних правовідносин у даному випадку є завдання майнової (матеріальної) та моральної шкоди іншій особі (п. 3 ч. 2 ст. 11 ЦК України).

В). Дані відносини врегульовані виключно нормами кримінального права, а саме ст. 127 КК України «Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому».

С). Дані відносини врегульовані нормами цивільного та цивільно-процесуального права. Підставою виникнення цивільних правовідносин у даному випадку є юридичний факт (п. 4 ч. 2 ст. 11 ЦК України).

Д). Дані відносини врегульовані виключно нормами кримінально-процесуального права, а саме ст. 234 КПК України «Обшук».

Ситуація № 2. Дахова звернулася до Шилова з вимогою про відшкодування заподіяного збитку та моральної шкоди. Як виявилось, той позрізав всі гілки з плодових дерев, що нависали над його садовою ділянкою. В результаті цього зменшився урожай і дерева почали хворіти. Вони також

втрапили естетичний вигляд і Дахова переживала за них. Шилов пояснив, що Дахови надто близько (за 2 метри) від межі садових ділянок висадили плодові та декоративні дерева. При посадці Шилов попереджав, що коли дерева підростуть то будуть спричиняти «проблеми». Але на його вимогу вчасно дерева не були пересаджені. Коли вони підросли, то стали затіняти садову ділянку Шилова, внаслідок чого він не міг її повністю використовувати для своїх потреб - вирощування овочів.

Після звернення до правління садового товариства Дахова пообіцяла владнати справу, але примирення між сусідами по земельним ділянкам не сталося.

Питання: ким із суб'єктів відносин перевищені межі здійснення цивільних прав?

А). Межі здійснення цивільних прав перевищила фізична особа Дахова згідно п. 10 ч. 2 ст. 16 ЦК України.

В). Межі здійснення цивільних прав перевищила фізична особа Дахова (відповідно до глави 17 «Добросусідство» ст. 104 ЗК України «Попередження шкідливого впливу на сусідню ділянку».

С). Межі здійснення цивільних прав перевищила фізична особа Дахова (відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 16 ЦК України, а також ст.104 «Попередження шкідливого впливу на сусідню ділянку», ст. 105 ЗК України «Наслідки проникнення на земельну ділянку гілок і коренів дерев».

Д). Межі здійснення цивільних прав були перевищені Шиловим, який зобов'язаний відшкодувати шкоду Даховій на підставі п. 1 ч. 2 ст. 22 ЦК України «Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди».

Ситуація № 3. При поданні заяви на винахід майстер цеху Дмитрієв, який остаточно готував всі необхідні для заяви матеріали, виключив із числа

його співавторів технолога цеху Мещерякову, як таку, що відмовилася зробити розрахунки ефективності поданої пропозиції. Остання, переглянувши матеріали клопотання і пересвідчившись, що її пропозиція увійшла в опис винаходу, звернулась до державного інспектора з права інтелектуальної власності про включення її до співавторів.

Питання: що є об'єктом цивільних відносин в даному разі? Яку форму захисту цивільного права використала Мещерякова? Чи має право Мещерякова на звернення до суду після прийняття рішення зазначеною посадовою особою.

А). Об'єктом зазначених цивільних відносин є право інтелектуальної власності. Мещерякова використала судову форму захисту. Мещерякова має право також на звернення до суду.

В). Об'єктом зазначених цивільних відносин є право інтелектуальної власності. Мещерякова використала самозахист. Мещерякова має право на звернення до суду, оскільки вона є співавтором даного винаходу (ст.421 ЦК України «Суб'єкти права інтелектуальної власності»).

С). Об'єктом зазначених цивільних відносин є авторське право. Мещерякова використала форму захисту цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування (ст. 17 ЦК України). Мещерякова має право також на звернення до суду.

Д). Об'єктом зазначених цивільних відносин є співавторство на винахід. Мещерякова не має право на звернення до суду, оскільки вже використала іншу форму захисту суб'єктивного цивільного права.

Ситуація № 4. До інспектора відділу превенції звернулась гром. Хомко із заявою, що її сусіди Гунтер залили водою квартиру, в результаті чого необхідно провести ремонт кухні і коридору. Офіцер поліції у прийнятті

заяви відмовив, пояснивши, що це не справа поліції і порекомендував звернутися до інших уповноважених органів.

Питання: які форми захисту цивільного права може використати Хомко? Які способи захисту можуть бути застосовані у даній ситуації?

А). Хомко може використати судову форму захисту цивільних прав (ст. 16 ЦК України). Спосіб захисту - відшкодування моральної (немайнової) шкоди (п. 9 ч. 2 ст. 16 ЦК України).

В). Хомко може захистити свої цивільні права виключно шляхом самозахисту (ст. 19 ЦК України). Спосіб самозахисту має відповідати змісту права, що порушене, характеру дій, якими воно порушене, а також наслідкам, що спричинені цим порушенням. Способи самозахисту можуть обиратися самою особою чи встановлюватися договором або актами цивільного законодавства.

С). Хомко може захистити свої цивільні права шляхом нотаріальної форми захисту цивільних прав (ст. 18 ЦК України). Нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом.

Д). Хомко може використати з метою захисту своїх цивільних прав юрисдикційну та неюрисдикційну форми захисту. Юрисдикційна передбачає звернення до суду (ст. 16 ЦК України); неюрисдикційна – самозахист (ст. 19 ЦК України). Способи захисту – відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди (п. 8-9 ч. 2 ст. 16 ЦК України).

Ситуація № 5. Громадянин Василенко звернувся в Адміністрацію Президента України про визнання недійсним акту сільської ради про відмову наданні йому в оренду ставу. Як вказувалось в заяві, після проведення конкурсу ставок був переданий в оренду зятю голови сільради, якій мешкає в

місті, працює державним службовцем і лише інколи приїздить до села. У прийнятті заяви було відмовлено, оскільки Василенко не використав судового засобу захисту свого порушеного права.

Питання: яку форму захисту цивільного права використав Василенко? Чи правомірна відмова посадових осіб?

А). Василенко використав захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування (ст. 17 ЦК України). Відмова неправомірна, оскільки рішення, прийняте зазначеними органами щодо захисту цивільних прав та інтересів, не є перешкодою для звернення за їх захистом до суду.

В). Василенко використав самозахист (ст. 19 ЦК України). Відмова правомірна, оскільки спочатку треба звернутися до суду.

С). Василенко використав неюрисдикційну форму захисту цивільних прав та інтересів. Відмова правомірна, оскільки спочатку треба звернутися до суду.

Д). Василенко використав юрисдикційну форму захисту цивільних прав та інтересів. Відмова правомірна, оскільки спочатку треба звернутися до суду.

Тема «Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Опіка та піклування»

Ситуація № 1. Сімнадцятилітній Михайло Кириченко на першу свою заробітну плату купив у Семена Міщенка куртку. Батьки Михайла стали вимагати, щоб він повернув куртку приятелю і забрав у нього свої гроші. Михайло не послухав батьків і на наступний день уклав договір купівлі-продажу з Селюковим, за яким Михайло передав Селюкову куртку, а взамін одержав від нього годинник. Батьки Михайла зажадали розірвання цього договору. Оскільки контрагенти за обома угодами відмовилися виконати вимоги його батьків, батько Михайла звернувся з позовом до суду про визнання договорів купівлі-продажу і міни недійсними.

Питання: які правовідносини виникли? Що є підставою їх виникнення? Які нормативні акти крім Цивільного кодексу регулюють ці відносини? Чи підлягають ці позови задоволенню?

А). Згідно зі ст. 1 ЦК України «цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні майновій самостійності їх учасників». Підставою виникнення даних правовідносин згідно зі ст. 655 ЦК України є договір купівлі-продажу. Крім ЦК України дані правовідносини регулює також Кодекс законів про працю України. Згідно зі ст. 32 ЦК України фізична особа від 14 до 18 років має право: самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами. На підставі цієї цивільно-правової норми позов не підлягатиме задоволенню.

В). Згідно зі ст. 1 ЦК України «цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні майновій самостійності їх учасників». Підставою виникнення даних правовідносин згідно зі ст. 655 ЦК

України є договір купівлі-продажу. Крім ЦК України дані правовідносини регулює також Трудовий кодекс України (заробітня плата). На підставі ч. 4 ст. 32 ЦК України «Згода на вчинення неповнолітньою особою правочину має бути одержана від батьків (усиновлювачів) або піклувальника та органу опіки та піклування відповідно до закону. Тому даний позов повинен підлягати задоволенню.

С). На підставі ЗУ «Про оплату праці» громадянин Кириченко отримав заробітню платню в наслідок чого виникли трудові правовідносини. Крім ЦК України дані правовідносини регулює також ЗУ «Про оплату праці», Кодекс законів про працю України, ЗУ «Про судоустрій та статус суддів». Згідно зі ст. 32 ЦК України фізична особа від 14 до 18 років має право: самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами. На підставі цієї цивільно-правової норми позов не підлягає задоволенню.

Д). Згідно зі ст. 1 ЦК України «цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні майновій самостійності їх учасників». Підставою виникнення даних правовідносин згідно зі ст. 715 ЦК України є договір міни. Крім ЦК України дані правовідносини регулює також Трудовий кодекс України (заробітня плата). На підставі ч. 4 ст. 32 ЦК України «Згода на вчинення неповнолітньою особою правочину має бути одержана від батьків (усиновлювачів) або піклувальника та органу опіки та піклування відповідно до закону. Тому даний позов підлягає задоволенню.

Ситуація № 2. Коли Григорію Долгуну виповнилося 14 років, бабуся на день народження подарувала йому 100 грн. Григорій наступного дня пішов в Ощадбанк і поклав ці гроші на ощадкнижку. Через три місяці він зняв з книжки 20 грн. і купив у батька свого товариша Чернова песика. Мати стала вимагати, щоб Чернов забрав песика і повернув гроші. Оскільки

Чернов відмовився це зробити, мати Григорія звернулася з позовом до суду про визнання договору купівлі-продажу недійсним.

Питання: які правовідносини виникли? Що є підставою їх виникнення? Які нормативні акти крім Цивільного кодексу регулюють ці відносини? Чи підлягає цей позов задоволенню? Чи правильно вчинили працівники Ощадбанку, видавши гроші Григорію без згоди на це його батьків?

А). Згідно з ч. 2 ст. 11 ЦК України підставою виникнення правовідносин є договір банківського вкладу, оскільки він є двостороннім правочином. Зазначені відносини регулюються ЗУ «Про банки та банківську діяльність». Позов не підлягає задоволенню, згідно з ч. 1 ст. 32 ЦК України. Відповідно дії працівників банку є правомірними.

В). Підставою виникнення цивільних правовідносин буде глава 55 ЦК України «Дарування». Дані відносини регулюються тільки ЦК України. Позов не підлягає задоволенню згідно з ч. 1 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» ЦК України.

С). Працівники банку вчинили правомірно згідно з ч. 1 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» ЦК України. Підставою виникнення зазначених відносин є ст. 1064 «Ощадна книжка». Відносини регулюються ЗУ «Про банки та банківську діяльність». Позов не підлягає задоволенню, згідно з ч. 1 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» ЦК України.

Д). У даній ситуації підставою виникнення правовідносин є досягнення малолітньою особою 14 років. Зазначені відносини регулюються виключно ЗУ «Про банки та банківську діяльність». Позов підлягає задоволенню, дії працівників банку є правомірними.

Ситуація № 3. Після заміжжя 15-річна Ковальова разом із своїм чоловіком виїхала на нове місце проживання. Бажаючи продати одержану у спадщину частину житлового будинку і земельної ділянки, вона разом із чоловіком дала оголошення в рекламну програму «Пріор». Коли за оголошенням звернулися покупці, батько Ковальової пояснив, що його дочка є неповнолітньою і сама без його згоди не може укласти договори. Крім цього, він не хоче ділити будь з ким житловий будинок.

Питання: які правовідносини виникли? Що є підставою їх виникнення? Які нормативні акти крім Цивільного кодексу регулюють ці відносини? Дайте висновок відносно дій сторін.

А). Відповідно до ст. 11 Цивільного кодексу України підставою виникнення цивільних правовідносин є юридичний факт. Зазначені відносини регулюються Цивільним кодексом України. Згідно ч. 2 ст 34 ЦК України «Повна цивільна дієздатність» у разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу. Відповідно Ковальова має право продавати частину житлового будинку та ділянку землі

В). У даному випадку виникли цивільні правовідносини згідно із главою 84 Цивільного кодексу України «Загальні положення про спадкування». Ці відносини регулюються Кодексом про шлюб та сім'ю України. Ковальова має право за згодою чоловіка продати частину житлового будинку та ділянку землі.

С). У даному випадку виникли цивільні правовідносини згідно із ст. 1225 ЦК України «Спадкування права на земельну ділянку». Ці відносини регулюються Сімейним кодексом України. Згідно із ч. 2 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» Ковальова не має права продавати частину житлового будинку та ділянку землі.

Д). У даному випадку виникли цивільні правовідносини згідно з главою 87 ЦК України «Здійснення права на спадкування». Зазначені відносини регулюються Цивільним процесуальним кодексом України. Ковальова має право за згодою чоловіка продати частину житлового будинку та ділянку землі

Ситуація № 4. Шістнадцятирічний Петренко на гроші, які він заробив від продажу газет та миття автомобілів, придбав магнітофон, кросівки, п'ятнадцяти томник детективів. Окрім цього, він регулярно витрачав гроші на покупку сигарет, жувальної гумки та гру на розважальних автоматах. Через деякий час він продав магнітофон і купив цінні папери. Його батько, вважаючи, що ці правочини він не міг укладати без його згоди, подав позов у суд про визнання усіх правочинів недійсними.

Питання: які правовідносини виникли? Що є підставою їх виникнення? Які нормативні акти крім Цивільного кодексу регулюють ці відносини? Яке рішення повинен винести суд?

А). Згідно зі ст. 11 Цивільного кодексу України підставою виникнення правовідносин є договір та інші правочини. Зазначені відносини регулюються Кодексом законів про працю України. Відповідно до ч. 1 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» цей правочин є дійсним.

В). У даному випадку цивільні правовідносини виникають згідно зі ст. 655 ЦК України «Договір купівлі продажу». Зазначені відносини регулюються Законом України «Про судоустрій та статус суддів». Відповідно до ч. 1 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» цей правочин є дійсним.

С). У даному випадку цивільні правовідносини виникають згідно зі ст. 215 ЦК України «Недійсність правочину». Ці відносини регулюються

нормами Кодексу законів про працю України та Цивільного процесуального кодексу України. Згідно з ч. 2 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» цей правочин не є дійсним.

Д). У даному випадку цивільні правовідносини виникають згідно глави 14 «Цінні папери» Цивільного кодексу України. Ці відносини регулюються ЗУ «Про працю» та Цивільним процесуальним кодексом України. Згідно з ч. 1 ст. 32 ЦК України «Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років» цей правочин є дійсним.

Ситуація № 5. Смірнов на озері ловив рибу. Човен перевернувся і він утопився. Все це сталося на очах чотирьох мешканців сусіднього села, які ловили рибу з берега. Тіло Смірнова не знайшли. Дружина Смірнова через шість місяців після нещасного випадку звернулася з заявою до суду про оголошення чоловіка померлим.

Питання: які правовідносини виникли? Що є підставою їх виникнення? Які нормативні акти крім Цивільного кодексу регулюють ці відносини? Яке рішення має постановити суд і які його наслідки? Які правові наслідки настануть, якщо чоловік повернеться?

А). У даному випадку виникли цивільні правовідносини згідно зі ст. 46 ЦК України "Оголошення фізичної особи померлою". Крім ЦК України ці правовідносини регулюють Роз'яснення міністерства юстиції України «Окремі питання спадкування». Згідно з ч. 1 ст. 46 ЦК України «Оголошення фізичної особи померлою» суд має оголосити фізичну особу померлою. Якщо чоловік повернеться настануть правові наслідки, передбачені ст. 48 ЦК України «Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою».

В). У даному випадку виникли кримінальні правовідносини згідно зі ст. 135 КК України «Залишення в небезпеці». Зазначені правовідносини регулюють виключно норми Кримінального кодексу України.

С). У даному випадку виникли цивільні правовідносини згідно із ст. 1220 ЦК України «Відкриття спадщини». Крім ЦК України ці правовідносини регулюють Роз'яснення міністерства юстиції України «Окремі питання спадкування», Сімейний кодекс України. Згідно з ч. 1 ст. 46 ЦК України «Оголошення фізичної особи померлою» суд має оголосити фізичну особу померлою. Якщо чоловік повернеться настануть правові наслідки, передбачені ст. 48 ЦК України «Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою».

Д). У даному випадку виникли цивільні правовідносини згідно із ст. 1224 ЦК України «Усунення від права на спадкування». Крім ЦК України ці правовідносини регулює Сімейний кодекс України. Згідно з ч. 1 ст. 46 ЦК України «Оголошення фізичної особи померлою» суд має оголосити фізичну особу померлою. Якщо чоловік повернеться жодних правових наслідків не настане.

Тема «Правочини. Представництво».

Ситуація № 1. Учень загальноосвітньої школи Сергій Дубровський 15 років (самостійного доходу не має) у відсутність своїх батьків купив у Демченка мопед та сплатив за нього 350 грн. Дубровський неакуратно поводився з мопедом, який після кількох поїздок зламався. Сергію довелося віддати його у ремонт і сплатити за це 15 грн. Повернувшись з відпустки, батько встановив, що мопед старий й коштує значно дешевше. Він зажадав, щоб Демченко взяв назад мопед, повернув вилучені за нього гроші, крім того сплатив вартість ремонту. Демченко відмовився це зробити і, крім того зажадав, щоб батько сплатив йому витрати, пов'язані із доставкою мопеда на квартиру Дубровського.

Питання: який обсяг дієздатності у Сергія? Яка умова чинності правочину не дотримана при купівлі мопеду? Чи дотримана ця умова при здачі мопеду у ремонт? Чи правомірні вимоги Демченка?

А). Згідно із ст. 32 ЦК України Сергій має неповну цивільну дієздатність. Згідно із ч. 2 ст. 32 та ч. 1 п. 3 ст. 208 ЦК України у даній ситуації недотримана наступна умова, а саме батьки не надали письмової згоди на вчинення Сергієм правочину. При здачі мопеду у ремонт зазначена умова також не була дотримана, відповідно цей правочин також є недійсним. Відповідно до ст. 216 ЦК України вимоги Демченка є неправомірними.

В). Згідно із ст. 34 ЦК України Сергій має повну цивільну дієздатність. У даній ситуації було дотримано всі умови дійсності правочинів. Відповідно вимоги Демченка є правомірними.

С). Згідно зі ст. 31 ЦК України Сергій має часткову цивільну дієздатність. Відповідно до цієї ж статті Сергій не мав права вчиняти такий правочин. Він є нікчемним і сторони повинні повернути те, що вони одержали від цього правочину відповідно до ст. 216 ЦК України.

Д). Згідно із ст. 36 ЦК України Сергій має обмежену цивільну дієздатність. Згідно із ч. 2 ст. 32 та ч. 1 п. 3 ст. 208 ЦК України у даній ситуації недотримана наступна умова, а саме письмова форма при укладенні правочину. При здачі mopеду у ремонт зазначена умова також не була дотримана, тобто цей правочин також є недійсним. Відповідно до вимоги Демченка є неправомірними.

Ситуація № 2. Сиропов продав картину невідомого художника Сергієнко. Картина була оцінена у 300 грн. Через рік з'ясувалося, що ця картина належала пензлю Айвазовського і її ціна значно вища. Дізнавшись про це Сиропов зажадав визнати правочин недійсним і повернути йому картину або сплатити її дійсну вартість.

Питання: який правочин розглядається у даній задачі? Яку форму передбачено для даного правочину? Чи порушено якусь умову чинності правочинів у даній ситуації?

А). У даній задачі розглянуто двосторонній, оплатний правочин згідно зі ст. 202 ЦК України. На підставі ст. 206 і 208 ЦК України даний правочин вчиняється усно. Порушення умов щодо чинності правочинів у даній ситуації немає.

В). У даній задачі розглянуто оплатний правочин. ЦК України не передбачає встановлену форму для даного правочину, вона може бути встановлена за домовленістю сторін. Порушення умов щодо чинності правочинів у даній ситуації немає.

С). У даній задачі розглянуто двосторонній, оплатний правочин згідно зі ст. 202 ЦК України. Для даного правочину передбачена письмова форма на підставі п. 3 ст. 208 ЦК України. Оскільки в задачі не вказано, що між сторонами був укладений письмовий договір, то порушено форму укладення правочину (ч.4 ст. 203 ЦК України).

Д). У даній задачі розглянуто односторонній правочин. ЦК України не передбачає встановлену форму для даного правочину, вона може бути встановлена за домовленістю сторін. Порухення умов щодо чинності правочинів у даній ситуації немає.

Ситуація № 3. Іваненко під час стаціонарного лікування у Комсомольській лікарні м. Херсона, будучи у вкрай тяжкому стані склав заповіт у присутності хворих Іванова й Червоненко та медичної сестри Колісниченко, в якому він заповів все своє майно пасинку Коробову. Вказаний заповіт підписали зазначені медична сестра та хворі. Наступного дня Іваненко помер. Його дружина звернулася до суду про визнання заповіту недійсним.

Питання: який правочин розглядається у даній задачі? Чи порушено якусь умову чинності правочинів у даній ситуації?

А). У даній задачі має місце односторонній правочин – заповіт. На підставі ст. 1252 та ст.1247 ЦК України заповіт є недійсним, оскільки не був посвідченим однією із осіб, вказаних у ч. 1 ст. 1252. І якщо б умови передбачені ст. 1252 ЦК України були б виконані – на підставі ст. 1247 ЦК України заповіт підлягав би Державній реєстрації.

В). У даній задачі має місце односторонній правочин – заповіт. У даному випадку порушено наступну умову, а саме відповідно до статті 1253 ЦК України – свідком при посвідченні заповіту не може бути особа, що посвідчує заповіт.

С). У даній задачі має місце безоплатний правочин – заповіт. Порушено черговість спадкування на підставі статей 1260 та 1261 ЦК України, спадкоємцем першої черги повинна бути дружина спадкодавця.

Д). У даній задачі має місце двосторонній правочин – заповіт. Жодних порушень щодо умов укладання заповіту немає.

Ситуація № 4. 1 серпня 2003 року Юркін видав довіреність строком на 6 місяців Зарубіну на продаж останнім комп'ютера за ціною не менше 5 тис. грн. Довіреність була посвідчена нотаріально. Зарубін не знайшов покупця і, не повідомивши Юркіна, 29 січня 2004 року видав довіреність в порядку передоручення своїй дочці строком на 3 місяці. Остання продала комп'ютер за 3 тис. грн. Юркін дізнавшись про це, почав вимагати від Зарубіна повернення йому комп'ютера, на що останній відповів що всі претензії необхідно пред'являти його дочці.

Питання: що є підставою встановлення представництва у даному разі? Які вимоги порушив Зарубін? Про який вид довіреності йдеться у задачі?

А). У даному випадку підставою встановлення представництва є довіреність (ст. 244 ЦК України). Зарубін порушив вимоги щодо передоручення згідно зі ст. 240 ЦК України. Так, на підставі ст. 240 ЦК України передоручення з виконанням всіх вимог, зазначених у цій статті є дійсним. У даній ситуації мова йде про разову довіреність.

В). У даному випадку підставою встановлення представництва є довіреність (ст. 244 ЦК України). Зарубін порушив вимоги щодо перевищення повноважень згідно зі ст. 241 ЦК України. У даній ситуації мова йде про спеціальну довіреність.

С). У даному випадку підставою встановлення представництва є довіреність (ст. 244 ЦК України). Зарубін порушив вимоги щодо передоручення згідно зі ст. 240 ЦК України. У даній ситуації мова йде про разову довіреність.

Д). У даному випадку підставою встановлення представництва є довіреність (ст. 244 ЦК України). Зарубін порушив вимоги щодо передоручення згідно з ст. 240 ЦК України. Так, на підставі ст. 240 ЦК України передоручення з виконанням всіх вимог, зазначених у цій статті є дійсним. У даній ситуації мова йде про генеральну довіреність.

Ситуація № 5. Опікун малолітнього Сидорова уклав договір відчуження квартири, що належить останньому на праві приватної власності. Дізнавшись про це прокурор звернувся до з вимогою визнання даного правочину недійсним у зв'язку з відсутністю погодження даного питання з органом опіки та піклування. За результатами розгляду Сидорову було призначено нового опікуна.

Питання: що є підставою для встановлення представництва у даному разі? Охарактеризуйте даний правочин. Який орган призначив нового опікуна Сидорову?

А). У даному випадку підставою встановлення представництва є опікунство згідно зі ст. 242 ЦК України. Даний правочин є неправомірним оскільки ст. 321 ЦК України визначає непорушність права власності, а також стаття 71 ЦК України визначає відмову від майнових прав підопічного, яка вчиняється тільки за згодою органів опіки та піклування, при цьому беручи до уваги той факт, що на підставі ст. 67 ЦК України, правочин було здійснено не в інтересах підопічного, відповідно правочин вважається неправомірним та грубо порушує норми цивільного законодавства. На підставі статей 60 та 61 ЦК України опікун був призначений органами опіки та піклування.

В). У даному випадку підставою встановлення представництва є опікунство, яке здійснюється органами опіки та піклування на підставі ст. 55, 56 ЦК України. Правочин є неправомірний, на підставі ст. 67 ЦК України. На підставі ст. 60 ЦК України «Встановлення опіки та піклування судом» можна визначити, що опікуна Сидорову призначив суд.

С). У даному випадку підставою встановлення представництва є призначення нового опікуна Сидорову на підставі ст. 60, 61 ЦК України, крім того воно регулюється статтями 242, 67, 56, 55 тощо ЦК України. Даний правочин є правомірним, оскільки вчинявся в письмовій формі на підставі ст. 208, 210 ЦК України та є правомірною підставою припинення права

власності, а також Сидоров є малолітньою особою з частковою цивільною дієздатністю, який особисто не може вчиняти такі правочини. Згідно зі статтею 61 ЦК України опікун Сидорову був призначений органами опіки та піклування.

Д). У даному випадку підставою встановлення представництва є піклування згідно зі ст. 59 ЦК України. Даний правочин є неправомірним, оскільки ст. 321 ЦК України визначає непорушність права власності, а також стаття 71 ЦК України визначає відмову від майнових прав підопічного, яка вчиняється тільки за згодою органів опіки та піклування, при цьому, беручи до уваги той факт, що на підставі ст. 67 ЦК України правочин було здійснено не в інтересах підопічного, правочин вважається неправомірним та грубо порушує норми цивільного законодавства. На підставі статей 60 та 61 ЦК України піклувальник був призначений органами опіки та піклування.

Тема «Загальні положення зобов'язального права»

Ситуація № 1. Марченко продав Гузенко будинок. Частину грошей Гузенко сплатив на момент укладення договору, а частину мав віддати через три місяці. Договір було посвідчено нотаріусом та зареєстровано у реєстрі прав власності на нерухоме майно.

Однак, коли Гузенко намагався вселитись у цей будинок, Марченко заперечив йому в цьому на тій підставі, що договір стає дійсним лише, коли Гузенко сплатить повну вартість будинку. А поки що Гузенко може в'їхати в будинок за умови укладення договору оренди на тримісячний строк. Гузенко погодився на це, але наполягав на тому, щоб сума орендної плати увійшла у суму, яку він мав сплатити Марченко за договором купівлі-продажу будинку. Марченко з ним не погодився.

Гузенко подав позов до суду, де просив зарахувати суму оренди будинку до суми, що має бути сплачена ним Марченко за договором купівлі-продажу у зв'язку із невиконанням останнім зобов'язань за зазначеним договором.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. Які зобов'язання було порушено за умовами даного договору та як повинна бути вирішена справа?

А). Згідно ст. 655 ЦК України Марченко зобов'язаний передати майно у власність Гузенко, у той же час Гузенко зобов'язаний сплатити за нього вказану грошову суму.

В). Згідно зі ст. 810-1 ЦК України Марченко передає Гузенку житло за плату на довготривалий строк після закінчення якого або достроково за умови певної сплати орендних платежів, житло переходить у власність Гузенка.

С). У даному випадку відсутні порушення зобов'язань зі сторони обох сторін укладеного договору купівлі-продажу об'єкту нерухомості (приватного будинку).

Д). За умов даної задачі порушення зобов'язання за договором купівлі-продажу спостерігається зі сторони Марченко, оскільки за ст. 655 він зобов'язаний передати майно у власність другій Гузенко, але за умови, що останній виплатить йому решту коштів.

Ситуація № 2. Іванов запросив Петрову до кінотеатру. Разом вони узгодили час та фільм на який підуть. Хоча в їх домовленості питання оплати квитків не обговорювалося, але вважалося, що за них сплатить Іванов, бо він запросив дівчину до кінотеатру. Петрова погодилася з усіма запропонованими Івановом умовами і у вказаний час вони відвідали кінотеатр.

1. Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. Чи уклали Іванов і Петрова цивільно-правовий договір та чи виникли між ними зобов'язання? Якщо зобов'язання виникли і договір укладений охарактеризуйте його? Охарактеризуйте договір, за яким Петров оплатив вартість кіносеансу для Іванової.

А). Відповідно до ст. 717 ЦК України Петрова та Іванов уклали договір дарування в усній формі, за яким Іванов (дарувальник) зобов'язався передати в майбутньому Петровій (обдаровуваному) безоплатно квиток у кіно (дарунок) у власність. Відповідно між зазначеними сторонами виникли зобов'язання, передбачені договором дарування, а саме тільки у дарувальника.

В). Між Івановою та Петровим не виникли зобов'язання, передбачені ЦК України, відповідно правових наслідків такі правовідносини не несуть. Дані відносини регулюються соціальними нормами (етикету, моралі).

С). У разі, якщо квиток до кінотеатру можна вважати предметом особистого користування та побутового призначення, то відповідно до ст. 719 ЦК України зазначений договір дарування може бути укладений в усній формі.

Ситуація № 3. Варенко звернувся в один із місцевих судів м. Харкова з позовом до Райкіної про виселення останньої та усіх проживаючих з нею осіб із квартири, розташованої в місті Харкові. Він зазначав, що є власником цього житла і проживав в ньому зі своєю дружиною. Восени 2003 р. для лікування Варенко з сім'єю тимчасово переїхали до дочки в м. Дніпропетровськ, а на час відсутності оселили в квартиру відповідача. Остання на пропозицію власника після його повернення звільнити житло відповіла відмовою, житло не звільнила.

Райкіна пред'явила зустрічний позов і просила визнати факт укладення договору купівлі-продажу квартири, оскільки Варенко фактично продав житло їй за 230000 грн, але у нотаріальному посвідченні угоди відмовився лише через небажання платити державне мито.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. Які зобов'язання виникли у сторін за даним договором купівлі-продажу квартири?

А). Фактично за умовами даної задачі відповідно до ст. 759 ЦК України між Варенко і Райкіною було укладено договір оренди, з якого випливають зустрічні зобов'язання між наймачем та наймодавцем.

В). За умовами даної практичної ситуації відповідно до ст. 655 ЦК України Варенко і Райкіна уклали договір купівлі-продажу, з якого випливають зустрічні зобов'язання між покупцем і продавцем.

С). Відповідно до ст. 657 ЦК України договір купівлі-продажу житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації, крім договорів купівлі-продажу майна, що перебуває в податковій заставі. Згідно з ч. 1 ст. 382 ЦК квартирою є ізольоване помешкання в житловому будинку, призначене та придатне для постійного у ньому проживання. Оскільки даний договір не був засвідчений у нотаріусу, він вважається не дійсним. Автоматично у сторін не виникає зобов'язань за даним договором.

Д). За умовами даної задачі відповідно до ст. 1029 ЦК України Варенко і Райкіна уклали договір управління майном, з якого випливають зустрічні зобов'язання між управителем та установником управління.

Ситуація № 4.

Знаходячись у відрядженні, Яковлєв прочитав у місцевій газеті про продаж Чередою комплекту крил для автомобіля “ДЕУ Леганза”. Оглянувши крила та інші запасні частини, він погодився їх купити, але оскільки в нього не вистачало грошей, він попросив почекати його повернення через 7 днів та дав завдаток. Повернувшись із відрядження, Яковлєв захворів, про що сповістив Череду, і попросив його почекати.

Череда, якому терміново потрібні були гроші, продав крила Докучаєву, а одержаний завдаток надіслав Яковлєву з повідомленням про свою відмову від укладення угоди. Не одержавши переказ та повідомлення, Яковлєв приїхав за покупкою.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. Чи виникло зобов'язання між Яковлєвим і Чередою? Який порядок і особливості укладення договорів?

А). Згідно із ч. 2 ст. 693 ЦК України якщо продавець, який одержав суму попередньої оплати товару, не передав товар у встановлений строк, покупець має право вимагати передання оплаченого товару або повернення суми попередньої оплати. Відповідно до цієї статті Череда повернув завдаток Яковлєву, мав право продати товар Докучаєву, не має вини Череди в тому, що повідомлення не надійшло до Яковлєва, дії Череди є правомірними.

В). Згідно із ч. 2 ст. 701 ЦК України якщо покупець не з'явився або не вчинив інших необхідних дій для прийняття товару у встановлений строк, вважається, що покупець відмовився від договору, якщо інше не встановлено договором. Згідно з цією статтею Яковлєв не з'явився у встановлений строк та не придбав товар, тому Череда має право продати товар Докучаєву.

С). Згідно із ч. 1 ст. 701 ЦК України сторони можуть укласти договір купівлі-продажу з умовою про прийняття покупцем товару у строк, встановлений договором, і протягом цього строку товар не може бути проданий продавцем іншому покупцеві. Відповідно до цієї статті Череди не міг продати товар Докучаєву, так як Яковлев погодився його купити.

Д). Згідно із ч. 1 ст. 571 ЦК України, якщо порушення зобов'язання сталося з вини кредитора, він зобов'язаний повернути боржникові завдаток та додатково сплатити суму у розмірі завдатку або його вартості. Відповідно Череди зобов'язаний повернути Яковлеву завдаток у подвійному розмірі.

Тема «Договірні зобов'язання».

Ситуація № 1. Іваненко вселився у трикімнатну приватизовану квартиру до Дощина за договором найму. Договір укладено на п'ять років і посвідчено нотаріально.

Через шість місяців з дня укладення договору Дощин оголосив про продаж квартири за 50 000 грн. Знайшовся покупець, Якін, який погодився на купівлю квартири й хотів використовувати її для власного проживання. Він же повідомив Іваненко, щоб той готувався після оформлення документів про купівлю квартири, звільнити її.

Іваненко квартиру звільняти не збирався. Більш того, він вказав, що сам хоче купити квартиру за вказаною ціною і як наймач має право переважно перед іншими купити цю квартиру. Дощин не погодився на це, оскільки на його думку, покупця квартири як власник він вправі обирати сам.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. Розв'яжіть ситуацію з посиланням на норми права.

А). Згідно із ч. 1 ст. 659 ЦК України Дощин зобов'язаний попередити покупця про всі права третіх осіб на товар, що продається. Відповідно до цієї ж статті Іваненко має право на придбання квартири у власність.

В). Згідно із ч. 1 ст. 659 ЦК України Дощин зобов'язаний попередити покупця про всі права третіх осіб на товар, що продається. Відповідно до цієї ж статті Іваненко має право на придбання квартири переважно перед Якіним.

С). Згідно із ч. 1 ст. 658 ЦК України право продажу товару, крім випадків примусового продажу та інших випадків, встановлених законом, належить власникові товару. Відповідно до цієї статті Дощин має право сам обирати який покупець має переважне право на його квартиру.

Д). Правовідносини, що виникли за умовами даної задачі не породжують правових наслідків.

Ситуація № 2. Харківський механічний завод за договором передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації на виготовлення пристрою для визначення вмісту нітратів в овочах та фруктах.

Згідно умов договору завод, крім документації, також зобов'язався передати досвід по налагодженню технологічного процесу.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. Яким договором мають бути врегульовані відносини сторін?

А). Згідно із ч. 1 ст. 715 ЦК України за договором міни (бартеру) кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар. Харківський механічний завод за договором міни передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації, в обмін має право отримати готовий пристрій.

В). Згідно із ч. 1 ст. 717 ЦК України за договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність. Відповідно до цієї статті Харківський механічний завод за договором дарування передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації, що породжує відповідні зобов'язання у сторін за цим договором.

С). Згідно із ч. 1 ст. 731 ЦК України за договором ренти одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі. Відповідно Харківський механічний завод за договором ренти передав товариству «Перспектива» комплект розробленої його спеціалістами конструкторської документації, в обмін отримує готовий пристрій.

Д). Правовідносини, що виникли за умовами даної задачі не

породжують правових наслідків.

Ситуація № 3. Вісімнадцятирічний Іваненко домовився з Єльченко, що віддасть йому свій автомобіль “BMW-730” за договором довічного утримання, а останній буде довічно надавати йому харчування, забезпечувати одягом. Погодившись з умовами майбутнього договору сторони звернулися до нотаріуса.

Нотаріус відмовив у посвідченні вказаного договору із-за наступних підстав:

- 1) відчужувачем за договором довічного утримання може бути лише непрацездатна за віком чи станом здоров'я особа, а Іваненко не є таким;
- 2) за договором довічного утримання може відчужуватись лише нерухоме майно;
- 3) за викладених обставин слід укласти договір купівлі-продажу чи ренти.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. Проаналізуйте ситуацію. Чи правий нотаріус?

А). Згідно із ч. 1 ст. 744 ЦК України за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно. Відповідно до цієї статті нотаріус не вірно обґрунтував пункт 2 резолюції.

В). Згідно із ч. 1 ст. 744 ЦК України за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно. Відповідно до цієї статті нотаріус вірно обґрунтував пункт 2

резолуції.

С). Згідно із ч. 1 ст. 746 ЦК України відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути фізична особа незалежно від її віку та стану здоров'я. Відповідно до статті Іваненко має право бути відчужувачем, висновок нотаріуса за пунктом 3 не відповідає чинному законодавству.

Д). Згідно із ч. 1 ст. 746 ЦК України відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути фізична особа непрацездатна за віком чи станом здоров'я. Відповідно до цієї статті Іваненко не має право бути відчужувачем, висновок нотаріуса за пунктом 3 є правильним.

Ситуація № 4. Степанов домовився із Хоменко про укладення договору купівлі-продажу садиби. Хоменко передав Степанову 28 000 грн – повну суму вартості садиби, про яку домовились сторони. Вони уклали письмовий правочин, Степанов передав Хоменко домову книгу. Через півроку Хоменко узнав, що договір купівлі-продажу нерухомості має бути укладено в письмовій формі із нотаріальним посвідченням договору. Він звернувся до Степанова із проханням прийти до нотаріуса і оформити правочин. Останній відмовився від цього, посилаючись на те, що він претензій до покупця не має, а гроші вже частково витратив на власні потреби. Хоменко звернувся з позовом в суд.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК. На знання якого питання розраховано завдання? В якій формі має укладатись договори купівлі-продажу нерухомості? Яке рішення має прийняти суд?

А). Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 16 ЦК України Хоменко має право звернутися до суду для визнання правочину недійсним.

В). Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 16, а також на підставі ст. 657 ЦК України договір купівлі-продажу житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному

посвідченню та державній реєстрації, крім договорів купівлі-продажу майна, що перебуває в податковій заставі. Отже, Хоменко має право звернутися до суду для визнання правочину недійсним.

С). Дане питання розраховане на знання положень про укладення договорів, предметом яких є об'єкт нерухомості, а саме про форму таких договорів. Відповідно це породжує перелік зобов'язань, передбачених ст. 657 ЦК України.

Д). Якщо у сторін за даним договором не має жодних претензій одна до одної, то такий договір вважається дійсним.

Тема «Спадкове право».

Ситуація № 1. Петренко виграв позов про відшкодування моральної шкоди в газети “Бульвар”, але від сильних хвилювань захворів і через два дні після оголошення рішення суду помер. Син Петренко зажадав виплати компенсації за моральну шкоду заподіяну його батьку, але газета сплатити відмовилась мотивуючи це тим, що шкода заподіяна Петренко, а зараз його немає тож немає і потерпілих.

Питання: Відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та за необхідності постанови Пленуму Верховного суду України. Як потрібно вирішити ситуацію ?

А). Згідно із ч. 1 ст. 1230 ЦК України, до спадкоємця переходить право на відшкодування моральної шкоди, яке було присуджено судом спадкодавцеві за його життя.

В). Згідно із ч. 1 ст. 1231 ЦК України, до спадкоємця переходить обов'язок відшкодувати майнову шкоду (збитки), яка була завдана спадкодавцем.

С). Згідно із ч. 1 ст. 1230 ЦК України, до спадкоємця переходить право на відшкодування збитків, завданих спадкодавцеві у договірних зобов'язаннях. Отже, син Петренка має право на виплату компенсації за моральну шкоду заподіяну його батьку.

Д). Правовідносини, що виникли за умовами даної задачі не породжують правових наслідків.

Ситуація №2. Внаслідок автомобільної аварії загинуло подружжя Никифорових. Чоловік помер на місці аварії, а дружина - через чотири години. У подружжя Никифорових залишилось двоє дітей: син та дочка, а крім них, мати Никифорова віком 72 роки, батько Никифорової віком 65 років та дорослий непрацездатний брат Никифорова, який мешкав разом з подружжям Никифорових.

Питання: Визначте коло спадкоємців після смерті подружжя Никифорових.

А). Відповідно до ч. 1 ст.1262 ЦК України, у першу чергу право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері, та згідно з ч. 1 ст. 1261, у другу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки.

В). Відповідно до ч. 1 ст. 1261 ЦК України, у першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки. Відповідно до ч. 1 ст. 1262 ЦК України, у другу чергу право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері.

С). Відповідно до ч.1 ст.1262 ЦК України, у другу чергу право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері. Відповідно до ч.1 ст.1261, , у третю чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки.

Д). Жоден із родичів подружжя Никифорових не має права на спадщину після них, оскільки відсутній заповіт подружжя.

Ситуація № 3. Після смерті Будякова залишилось майно, що складалось із: автомашини, акцій ЗАТ „Оболонь”, земельної ділянки, отриманої у довічне користування, колекції марок, носильних речей, предметів домашнього вжитку та грошового внеску в сумі 2000 доларів США, який знаходився в банку. Дружина віком 50 років та повнолітня дочка проживали в одній сім’ї з Будяковим, а дорослий син з сім’єю – окремо, після

конфлікту в сім'ї він принципово не підтримував контактів з родичами. Дружина та дочка померлого вважали, що сину, який проживає окремо і не приймав участь у накопиченні сімейного майна, нічого із спадкового майна не належить.

Питання: Як має бути розділене сімейне майно ?

А). Відповідно до ч. 1 ст.1279 ЦК України, спадкоємці(дружина та донька Будякова), які протягом не менш як одного року до часу відкриття спадщини проживали разом із спадкодавцем однією сім'єю, мають переважне право перед іншими спадкоємцями(сином Будяковим, який вже багато років не проживає з ними) на виділ їм у натурі предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку в розмірі частки у спадщині, яка їм належить.

В). Відповідно до ч. 1 ст. 1269 ЦК України, спадкоємець (син Будякова), який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати нотаріусу або в сільських населених пунктах - уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування заяву про прийняття спадщини.

С). Відповідно до ч. 2 ст. 1278 ЦК України, кожен із зазначених в умовах задачі спадкоємців має право на виділ його частки в натурі.

Д). Жоден із зазначених в умовах задачі спадкоємців не має права на спадщину.

Ситуація № 4. Сім'я Трушина складалась: дружина віком 60 років, чоловік дочки, яка померла за рік до смерті Трушина, двоє онуків. Трушин помер, залишивши заповіт, в якому єдиним спадкоємцем була зазначена померла дочка.

Питання: Як повинно бути розподілене майно?

А). Згідно з ч.1 ст. 1276 ЦК України, якщо спадкоємець за заповітом (дочка Трушина) померла після відкриття спадщини і не встигла її прийняти, право на прийняття належної йому частки спадщини, крім права на

прийняття обов'язкової частки у спадщині, переходить до його спадкоємців (спадкова трансмісія).

В). Заповіт скасовується, усі спадкоємці за законом одержують право на спадкування по чергово згідно з чинним цивільним законодавством.

С). Згідно із ч. 1 ст. 1261 ЦК України, у першу чергу право на спадкування за законом має чоловік померлої дочки Трушина.

Д). Жоден із зазначених в умовах задачі спадкоємців не має права на спадщину.

Ситуація № 5. Під час сварки, у стані ревнощів та сильного душевного хвилювання Миронова Р. вбила свого чоловіка Миронова О. Її було засуджено за вбивство у стані афекту але від покарання було звільнено, оскільки на момент вбивства вона знаходилася у стані вагітності. Після смерті Миронова залишилася п'ятикімнатна квартира, що була придбана ним та його дружиною під час шлюбу.

Крім дружини – Миронової Р. та спільного сина Івана 2 років, у померлого залишилася донька від другого шлюбу – Катерина, 11 років, відносно якої його було позбавлено батьківських прав в судовому порядку, та старенька мати. Крім того, син Миронова О. Від першого шлюбу – Роман, який загинув 4 роки тому, мав від першого шлюбу сина Ігоря, а від другого – доньку Вікторію та сина В'ячеслава.

Питання: Яку частку у спадку мають онуки Миронова О.: Ігор, Вікторія та В'ячеслав?

А). Онуки Миронова О. не мають ніякої частки у спадку загиблого спадкодавця.

В). Відповідно до ч. 1 ст. 1261 ЦК України, онуки спадкують у першій черзі спадкування за законом, тобто мають перевагу перед іншими спадкоємцями.

С). Відповідно до ч. 1 ст. 1266 ЦК України, онуки спадкодавця спадкують ту частину спадщини, яка належала б за законом їхнім матері, батькові, якби вони були живими на час відкриття спадщини, та згідно ч. 5 даної статті, оскільки спадкування за правом представлення здійснюється кількома особами, частка їхнього померлого родича ділиться між ними порівну.

Д). Жоден із зазначених в умовах задачі онуків не має права на спадщину.

Рекомендована література:

Базова

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435- IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41. Ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
6. Кодекс України з процедур банкрутств : Закон України від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
7. Всесвітня Конвенція по авторське право. Міжнародний договір від 06.09.1952р. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2003. №3. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. С. 93-101. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text
8. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. *Відомості Верховної*

Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

10. Про державну реєстрацію актів цивільного стану. Закон України від 01.07.2010 р. №2398-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2010. № 38. Ст. 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>

11. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2005. № 32. Ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>

13. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2004. № 50. Ст. 540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>

14. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2016. № 29. Ст. 535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#n506>

15. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1994. № 7. Ст. 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>

16. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1994. № 7. Ст. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>

17. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993р. № 3688-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1994. № 7. Ст. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>

18. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21.04.1993 р. №3116-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 21. Ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>

19. Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах : Конвенція, 22 січня 1993 р. *Офіційний Вісник України.* 2005. № 44. с. 328. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009

20. Про правову охорону географічних зазначень : Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 32. Ст. 267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text>

21. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18 січня 2018 р. № 2269-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 17. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>.

22. Про ратифікацію угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав : Закон України від 27.01.1995 р. № 34/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 5. Ст. 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34/95-%D0%B2%D1%80#Text>

23. Про судовий збір : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. N 14. Ст. 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

24. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

25. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

26. Про третейські суди : Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст.412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>

27. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>

Базова

28. Васильєв С.В. Цивільний процес : підручник. Київ : Алерта, 2019. 506 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/tsivlniy-protses-pidruchnik.pdf>

29. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг.ред. Короєда С.О. Київ :ВД «Професіонал», 2019. 1152 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/naukovo-praktichniy-komentar-civilnogo-kodeksu-ukrayini.pdf>

30. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. / За заг. ред. Теремецького В.І. Київ.: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с. URL: <https://duan.edu.ua/images/staff/departments/law/Files/TSPKU.pdf>

31. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2738>

Інформаційні ресурси

- 1.<http://rada.gov.ua/> - офіційний портал Верховної Ради України.
- 2.<http://court.gov.ua/> - офіційний портал Судової влади України.
- 3.<http://www.kmu.gov.ua/> - єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
- 4.<http://www.me.gov.ua/> - офіційний портал Міністерства економіки України.
- 5.<http://mvs.gov.ua> – портал МВС України.
- 6.<http://www.nbuv.gov.ua>. - офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
6. <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipo>. - офіційний сайт постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві.
7. <http://dspace.oduvs.edu.ua/> - репозитарій наукових публікацій Одеського державного університету внутрішніх справ.
8. <http://pgpr-journal.kiev.ua/> - офіційний сайт загальноукраїнського науково-практичного господарсько-правового журналу «Підприємництво, господарство і право».

9. <http://chascyvil.onua.edu.ua/index.php/chc/about> - офіційний сайт науково-практичного журналу «Часопис цивілістики».

10. <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava> - офіційний сайт науково-практичного журналу «Київський часопис права».